

när vinden vänder

PJÄS

av Peter Snickars

översättning till närpesiska/manusassistent Magdalena Strandberg

©Peter Snickars 2005
peter.snickars@elisanet.fi
050-43 55 170

*Detta är det enda som förvägras gudarna:
Makten att göra om det förflutna.*

Aristoteles

Personer

Viola Gren, ca 35
Solveig Gren, ca 18
Börje Gren, ca 60

Signar Nordberg, ca 45
Ronny, Nordberg, ca 20, spelar gitarr
Dan-Erik Nordberg, ca 14
Folke Nordberg, ca 13
Guy Nordberg, ca 12

Gurli Westerlund, ca 55
Henrik Westerlund, ca 55
Sven-Erik Westerlund, ca 20, spelar gitarr
Marina Westerlund, ca 19

Anna-Lena, ca 19
Ramona, ca 19
Kent, ca 20, spelar trummor
Roger, ca 20
Patrik, ca 20, spelar bas

Nejliska, ca 50
Jasmine, ca 25
Alexander "Alex" von Dahlin, ca 55
Dieter Müller, ca 35

Bjarne, ca 40 polis
Rainer, ca 25 polis

En Präst
Otto
Karolina
Hilma

Vuxna, Ungdomar och Barn i Byn

Handlingen utspelar sig i en liten by i Österbotten i början av 1970-talet.

MUSIK börjar höras, ROCKMUSIK, en låt av Black Sabbath, "PARANOID". Långt borta hörs ljudet av flera mopeder. Så uppenbarar sig 3 st mopeder av tidigt 70-tals snitt, Solifer Speed, Tunturi osv. Mopederna körs av 3 killar i åldrarna 12-15 år. De kurvar in mot vridläktaren så dammet yr och försvinner ur sikte. En polisbil följer efter dem. Den kör samma väg som mopederna i hög fart och försvinner. Vridläktaren vrider iväg.

Scen 1

Vridläktaren vrider in mot ungdomslokalen där en orkester övar på den lilla scenen. RONNY, en kille med långt hår i 20 års åldern sjunger och spelar gitarr. Han försöker frenetiskt att låta som Ozzy Osborne 1970. De övriga i bandet är SVEN-ERIK, PATRIK och KENT. De spelar gitarr, bas och trummor. De är också långhåriga. Hela orkestern har en prägel av stor vilja men tyvärr låter det inte så bra. Några ungdomar, mest flickor står och lyssnar, bl.a. ROGER, MARINA, ANNA-LENA och RAMONA.

RONNY

*(Sjunger) Finished with my woman
'Cause she couldn't help me with my mind
People think I'm insane
Because I am frowning all the time*

*All day long I think of things
But nothing seems to satisfy
Think I'll lose my mind
If I don't find something to pacify*

*Can you help me
Occupy my brain?
Oh yeah*

*I need someone to show me
The things in life that I can't find
I can't see the things that make true happiness
I must be blind*

Gitarrsolo. Ronny tar ut svängarna när han försöker sig på att spela solot. Men mitt i solot bryter han låten.

RONNY

*Stopp! Stopp! Kva haldär ni oåp mie? Ni gåtar ju foli mie
tå ja bytär.. Sven-Erik, kva spela tu baket ciss moll?*

SVEN-ERIK

Ja tror e va A-dur.

RONNY

*A-dur? Je et tokåt? E gaar ju ti H. He hyör ju kva doår såm
helst. Elå kva säir tu Kent?*

KENT

Kva?

RONNY

Att e gaar ti H. He je ju lett ti hyör he.

KENT

Vetjahe.

RONNY

Tier hyör et!

SVEN-ERIK

Men e je ju svåort ti viet åp förhand hör tu kombär ti spiel.

RONNY

He je ju täfyö ja a sagt att et ska skoåd åp me. Så et sir kvartoåt e gaar. Å så gåtar ni foli. Fattar et? (*Han demonstrerar*) Schenn je H – siir et?

SVEN-ERIK

Itt je e så jävla lett...

RONNY

Kvöm fan ha sagt att e je lett? Sku e va lett så sku kvöm såm helst spiel Black Sabbath. Tror ni e je lett ti va rockmusiker?

ANNA-LENA

Nå ni je nu itt na rockmusiker. Ni a ju itt haft än enda spielning heldär.

SVEN-ERIK

Vi spela åp Grånne förr såmarin.

ANNA-LENA

Ja, just he! Ni sku få spiel 5 betar men di leta är spiel ien.

KENT

Nå he va nu fö att di itt förschto se åp hårdrock.

ANNA-LENA

He va fö att di tyckt he ni va doåli. Sålis va he. Di bua ju tillome.

RONNY

Förr såmarin kona vi knaft tri ackård, men nu ha vi yöva häila vintrin. Å sku vi få yöv ifried så sku vi vaal änn betär.

MARINA

Men kan itt ni spiel na anna? Na Ted Gärdestad elå na.

RAMONA

Ja, jier he. Jag vill ha en egen måne. Han je bra!

SVEN-ERIK

Ja kan början åp an. (*Börjar spela*)

RONNY

Slut oåv! Kva haldär et oåp mie? Ska et ha in me åp SÖD? Ja vaal sjuk oåv tådde ja.

MARINA

Men he je ju bra musik.

RONNY

Bra musik? Han loåter ju såm in kastriera frass. Vi spelar rock vi å tärme jemt.

MARINA

Men slut oåv nu, Ronny. Itt je e funu häile vädän.

RONNY

He je just jemt kva e jie he. Rockmusik je viktit. Man gåtar sats allt åm e ska vaal ti na. Man gåtar va engagera.

SVEN-ERIK

Nå, ja tyckär nu bare e je rolit ja.

RONNY

Tå kan et förbanne mieg ga na arstans. Täj såm je mie i hittje baande gåtar sats allt. Tror et Jimi Hendrix spela Ted Gärdestad? Elå Janis Joplin?

ANNA-LENA

Nå Jimi Hendrix veta nu knappast oåv Ted Gärdestad. Men e sku ju a loåti ganska rolit om han sku a sjongd ”jag vill ha en egen måne”. (*Sjunger*) ”I would like en egen måne...!”

RONNY

Hald tjeftan. Ni fattar itt na. Jimi Hendrix dödd tå an va 27 oår fö att an bränd ut se totalt fö he an trodd oåp. Å samma va e me Janis Joplin.

MARINA

He stemmår itt. Di dödd fö att di va knarkarår.

RONNY

He je stjit samm. Di tjempa mot orettvisår me musiken sårn. Mot krije i Vietnam till exempel. Åm itt man pråtestierar je man ju domb i höve.

ROGER

Ja ha faktiskt tenkt åp täide i Vietnam ja.

RONNY

Kva tå?

ROGER

Ja tycker man sku bord jier na. USA je ju tokåt. Ha ni huört talas om FNL?

Ingen svarar.

ROGER

He betydår Front National de Liberté. Vietnamesiska befrielsefronten. Mặt Trận Giải Phóng Miền Nam Việt Nam.

De andra stirrar på honom.

ROGER

E häitär sålis åp vietnamiesisk.

KENT

Noår a tu lärt de vietnamiesisk?

ROGER

Skådar ni itt åp TV na? USA dompar napalm uvi djunglin. Å bare i Song My ha di våldtäiji å haft ihål uvi 400 stytjen. Ja tyckår vi sku bord grund en iegen FNL förening i Närpes.

ANNA-LENA

Å kva sku he va bra fyö?

RONNY

Roger har rett. Man gåtar vis kva man staar fyö. Oberoend kvann man je i väädån.

Han drar ett ackord på gitarren, den ylar till.

RONNY

Satan! Ja vaal så förbanna åp all dyngaschul. Ja föschtåor presis Jimi Hendrix och Janis Joplin. Di årka itt liev i hison väädån.

ROGER

Nå, kvöm vill va mie?

RONNY

I kva?

ROGER

I Närpesnejdens FNL.

RONNY

Åm man helst sku ha na knark. Förbanne ja sku ta in överdos direkt. Fö ti slipp hison väädån.

KENT

Ja huörd åm in tysk sjöman sãm di to fast i Kasköjen i förr vikon. An haag hask åp se.

RONNY

Men Jiesus i himelin. Itt häjtär e hask. E häjtär hasch!

SVEN-ERIK

Ska vi spiel na mäir ikviöld? Ja har matteprov åm måron ja.

RONNY

Ja har så satans läidon åov hittje råthåle. E finns itt naa schär. Itt naa. Åm man helst sku slipp schan.

ANNA-LENA

He je ful bare ti faar he. Ti buri gaa. Tu har ju tvåo bäin.

RONNY

Schenn satan kombär man ti få siti tært man döir.

MARINA

Vi sku konn faar åp Interrail. Till London å Paris. Å Rom.

SVEN-ERIK

Tror tu vi sku få he fö papp? Han sku ju vaal gälin. Förresten ska ja arbet i växthus häila sãmarn. He je sãm ti arbet i helvite. Lik varmt.

MARINA

Nå itt sku ja nu faar la me tieg heldär!

RAMONA

Ja ska va bännpig åt tri ongar ja i somar. Hur rolit je he?

KENT

Å ja ska arbet åp Handelslaje. I lagre.

ROGER

Ja ska grund Närpesnejdens FNL.

RONNY

Nu gåtar vi yöv.

ANNA-LENA

”Jag vill ha en egen måne”. Please!

Sjunger tillsammans med Marina och Ramona.

ANNA-LENA, MARINA, RAMONA

”I would like en egen måne...!”

Ronny börjar spela ”Paranoid”, de andra i bandet hakar på.

RONNY

*(Sjunger) Make a joke and I will sigh
And you will laugh and I will cry
Happiness I cannot feel
And love to me is so unreal*

*And so as you hear these words
Telling you now of my state
I tell you to enjoy life
I wish I could but it's too late*

Vridläktaren vrider iväg samtidigt som de tre mopedpojarna från tidigare kör in över gårdsplanen i hög fart och försvinner. Polisbilen kör efter dem. Det börjar höras ljud från en kyrko-orgel, en begravningspsalm.

Scen 2

Längs vägen kommer en Volkswagen kleinbuss körande. Den är klart ”hippie-inspirerad” och är målad som en regnbåge med en stor sol på sidan. Bilen stannar nära kyrkogården. Ljudet av kyrkoorgeln hörs fortsättningsvis.

Bilen stannar och dörrarna öppnas. Det hörs genast hög musik, ”Purple Haze” med Jimi Hendrix. Ut ur bilen stiger några personer med hippiekläder. Det är 1 man i 50 års åldern, ALEX, han är mager, långhårig och ser ganska härjad ut, 1 man i 35 års åldern, DIETER, som också har långt hår och skägg, 4 kvinnor, VIOLA, NEJLIKA, JASMINE och SOLVEIG. Viola är ca 35 år, Nejlika och Jasmine är mellan 40 och 50 år. Solveig är ca 18 år. Dieter, Jasmine och Nejlika dansar vilt. Solveig ser sig skeptisk omkring. Viola tar ett par steg mot kyrkogården. Alex tittar sig granskande omkring.

Dieter, Jasmine och Nejlika sjunger högljutt med i texten i musiken.

DIETER, NEJLIKA, JASMINE

(Sjunger)

*"Purple haze all in my brain
Lately things just don't seem the same
Actin' funny, but I don't know why
'scuse me while I kiss the sky..."*

Viola börjar höra ljudet av kyrko-orgeln. Hon hyssjar på de andra.

VIOLA

Sch! Kan ni vara tysta. Det har börjat.

Dieter, Jasmine och Nejlika tar ingen notis om henne. De bara fortsätter med oförminskad styrka.

VIOLA

Hör ni vad jag säger. Ni måste vara tysta!

Hon rusar in i bilen och knäpper av musiken.

DIETER

(Med tysk brytning) Scheisse! ...Vad hände?

NEJLIKA

Vad håller du på med? Sätt på musiken!

Viola svarar inte. Hon kliver ur bussen med ett par klädesplagg i sina händer. En mörk kappa och en svart sjal samt en liten blombukett.

VIOLA

Solveig. Schenn.

Hon sträcker fram sjalen mot henne.

SOLVEIG

Näj, ja tenkär itt ta oåp hede. Ja stjiter i hison
begravninjän. Hyör et he?

VIOLA

He je mormor diin, Solveig.

SOLVEIG

Såm ja aldri a sitt.

VIOLA

Ja årkar itt buri ält hittje nu. Ta åp de sjalin å kåmm mie.
Snälla. Sedan far vi schaan å tu behyöver aldri kåm hit na
mäir.

SOLVEIG

Ja föschtöör itt kvafö vi gåta kãm hit nu mitt i allt. Tu ha ju aldri vuri na brydd förr.

VIOLA

On va miin mamm. Presis sãm ja je tiin.

SOLVEIG

Jasså? He ha ja itt märkt.

ALEX

Hej, Viola cool down. Ta det lugnt.

DIETER

Whats the problem? Kom wir tansen ein bisschen. Du behöver coola ner.

Han tar tag i henne.

VIOLA

Släpp mig.

DIETER

Hey – what's the problem?

NEJLIKA

Vännen vad är det? Din mamma finns inte längre. Men hennes själ är här. Hon dansar med oss.

VIOLA

Kan ni bara sätta er i bussen. Allihop. Det var idiotiskt att komma hit. Fullständigt idiotiskt. Men jag ville bara säga adjö till min mamma. Kan ni förstå det?

JASMINE

Det är klart vi gör. Det är viktigt att man lever ut sina innersta känslor. Sorg, aggressioner, besvikelser, glädje och lycka. Allt måste levas ut.

VIOLA

Sätt er i bussen nu. Sen åker vi. Det tar kanske 10 minuter. Tu å Solveig. Tu behyöväer itt kãmm mie.

De andra börjar gå mot bussen, även Solveig,

I detsamma kommer en begravningsprocession ingående. Viola skyndar sig att ta på sin mörka kappa. Begravningsprocession passerar dem. I tåten går en präst. Sedan följer kistan med 6 kistbärare och några mörklädda personer. Vissa av dem tittar nyfiket mot Viola och bussen. De går in på den lilla kyrkogården. Kistbärarna kommer fram till den öppna graven och man börjar sänka ner kistan.

Viola brister i gråt.

Kistbärarna placerar en svart ribbställning över graven. En man, BÖRJE, ca 65 år, går fram till den med en stor krans. Han lägger ner den. Sedan vänder han sig mot Viola och stirrar hatiskt på henne. Hon börjar gå mot kyrkogården. Börje lösgör sig från de andra och marscherar resolut iväg.

VIOLA

Papp!

Börje reagerar inte på hennes rop. Han bara fortsätter gå. Viola springer efter honom.

VIOLA

Papp! Biid!

Personerna på kyrkogården följer nyfiket med skeendet och kransnedläggningen sker hastigt. 2 kvinnor passerar Viola.

KAROLINA

Schtjemmes! Kåm hiit å föschtyör in tålsche dag.

HILMA

Har et itt nain skamm i kråppin!

Även andra personer passerar Viola. Hon står helt stilla och gråter. Alex, Dieter, Jasmine och Nejlika har stigit ur bussen. De står stilla och ser på det som händer. En man, Otto, passerar Viola.

OTTO

Ja ska säj de äin sak: Börje åldrast 20 oår tack vare tieg.
Lyd e gått roåd: faar tibak taan et kåmm. Vi vill itt ha de
schär. (Han vänder sig mot Alex, Jasmine och Nejlika) Å
ni å! Laag är ivieg! Laanghoåråt jäitabäckar!

DIETER

Was? Was sagst du? Jag förstår inte holländska.

Solveig springer fram till Viola.

SOLVEIG

Mamm. Komm nu. Vi faar schaan...

Hon tar hennes hand. Viola låter sig ledas mot kleinbussen. Ett medelålders par, GURLI och HENRIK som dröjt sig kvar diskuterar något ohörbart. Henrik vill tydligt gå från platsen men Gurli vill stanna kvar.

DIETER

Jag hatar Holland. Bara rasister. Überalles!

ALEX

Dieter, vi är inte i Holland. Vi är i Finland.

DIETER

Skit samma. (*Ropar efter den äldre mannen*) Verdamte rasist! Alle har rätt att se ut som man själv vill!

ALEX

Dieter, ta det lugnt!

DIETER

(*Ropar*) Du ser ut som renrakad schimpans! Jävla småborgare!

NEJLIKA

Ta det lugnt så de inte ringer polisen.

ALEX

Äh, i en sån här byhåla finns ingen polis. Och finns det nån så sitter de på stationen och rullar tummarna. Det här stället är perfekt.